

Landskap: Småland Upptecknat av: M. Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älgshultsby  
Socken: Älgshult Berättat av: O. Karlsson (m. fl.)  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Älgshult

Uppteckningen rör

Engelska sjukan

1-35

ACC. N:R.

5910

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

/.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIVNågra upplysningar.

Lantbrukaren och f. l. kyrkovärden  
Oskar Karlsson, Håltedår, Ålgöbult,  
är född i Marsbult i Ålgöbult, där  
även fadern var kyrkovård och lant-  
brukare. Karlsson har tillbringat hela  
sin levnad inom socknen. Han har  
ett levande intresse för forna tiders  
seder och bruk och en god förmåga  
att berätta. Eftersom han alltid berättar  
samma episod utan att ändra på de-  
taljerna mellan varje gång, förefaller  
han att vara fullkomligt vederhäftig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5910

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älgshultslug  
Socken: Älgshult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939. Född år 1885 i Älgshult

### Engelska sjukau

Färdliggande uppgifter ha inhämtats genom samtal med ett flertal personer, bosatta i olika delar av socknen. Dessa ha haft något olika berättelser om sjukdomen, varför jag ansett det lämpligt att här åtege vad samtliga berättare uppgivit. Den person, som lyckas ha bäst reda på saken och lämnat de värdefullaste uppgifterna är hemmansäg. Oskar Karlsson, glätskärr, och vi övertänna därför först ordet till

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårdsby  
Socken: Ålgård Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Ålgård

3.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

konom.

Karlsson uppger, att när man  
talade om den sjukdom, som det  
här är fråga om, användes i  
allmänhet benämningen "Skervan".  
Man kan säga även, att andra  
benämningar kunde förekomma såsom  
namn på liksom något särskilt slag  
av sjukdomen.

Vanligen yttrade sig skervan på så  
sätt, att brustommen var svag,  
vilket naturligtvis berodde på un-  
dernäring, men det förstod man  
ju ej för 40-50 år sedan.

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älgshultshy  
Socken: Älgshult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939. Född år 1885 i Älgshult.

Låmda kännetecknades skruvan  
först och främst av att barnen  
ej på ett tillfredsställande sätt  
uppburo kroppen. Barnet lärde  
sig ej att gå förrän vid ändå  
tills 3 års ålder eller också föll det  
omkull av minsta orsak, om det väl  
kunde gå. Det kunde t. ex. sväva  
av en ojämnhet i golvet, en matta  
eller rent av av ingenting. Benen  
och armarna varo klara och mjuka  
och musklerna obetydliga. Barnet  
hade grumliga gulvita ögon, vilka  
stundom förfälla stå ut något

Skriv endast på denna sida!

4.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårdsby  
Socken: Ålgårdsby Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939, Född år 1885 i Ålgårdsby.

5.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

mera än normalt. Ögonen hade för-  
svunnit ett stort och rött utseende.  
Huden var glänsig och blek.

Thelander väckte endast larmet, vil-  
ket kunde anta onaturliga propor-  
tioner gentemot den övriga kroppen.  
H. säger att man då hade en  
särskild benämning på sjukdomen  
nämligen "Riset." Ett medel, som  
man trodde skulle hjälpa liksom  
var att smörja barnet med smör  
av ett stycke fläsk, som man  
lytt sig till av någon granna.  
Ett fläsk fick ej användas, ej

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppmarks Adress: Ålgårdshy.  
 Socken: Ålgård Berättat av: Oskar Karlsson  
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1885 i Ålgårdshy.

6.  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

eller köpt sådant.

Ordet "ålsen" användes såsom  
 beteckning för den art av sjuk-  
 domen som yttrade sig därigenom  
 att magen angreps. Beträffande detta  
 framhåller K., att barnen förr i  
 tiden även under hans barndom  
 fingo mycket dålig föda, isynner-  
 het fingo de mjölk av mycket  
 dålig beskaffenhet, nämligen blå-  
 sur skummjölk, vilket, som man  
 förstår var olämplig barnföda.  
 Därigenom blev magen i oordning,  
 så att den blev uppsvälld och

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårdsby  
Socken: Ålgårds Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939. Född år 1885 i Ålgårds

stor. Man talade då om att barnen  
hade "älsan".

Enligt vad H. menar skulle  
"riset" och "älsan" vara benäm-  
ningar som egentligen endast  
beteckna ett visst slag av rugd-  
ska sjukdom, alltså ej ersättningar  
för "skervan", med vilket ord  
man i allmänhet ansåg alla slags  
yttringar av ifrågakommande sjuk-  
dom.

Man talade om ~~för~~ harskever och  
liksever men däremot känner  
H. ej till något om jordskever.

Skriv endast på denna sida!

7.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV



5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älgshultslid  
Socken: Älgshult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939. Född år 1885 i Älgshult

8.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

"Lilkskever" kunde orsakas därav  
att modern under havandeskapet  
råkade få se ett lik eller tillade  
mer i en grav.

"Horskever" var utan tvivel  
det vanligaste, ty det fanns  
knappast något barn, hos vil-  
ket man misstänkte skervan,  
utan att man ansåg sig finna  
sitt anspning på "horskever".

För det första kunde modern  
vara en "dålig kvinna", som levde  
i akrobat mot sin make, eller  
också kunde det hända, att mannen

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppvidinge Adress: Ålghultslug  
 Socken: Ålghult Berättat av: Oskar Karlsson  
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Ålghult.

9.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

vid tiden för barnets ankomst uppe-  
 håll förbindelser med andra kvin-  
 nor. "Horsever" uppkom även därav  
 att ett "dåligt prattimmer" fått se  
 barnet i något tillstånd eller där-  
 genom att hon hållit i det på  
 något sätt. Sådana barn, som  
 föddes utom äktenskapet benämna-  
 des ju förr med ett gemensamt  
 namn för horbarn. Det var en  
 gängse sed att dessa ej fingo äta  
 vid samma bord som annat folk  
 och kunde även få sämre mat,  
 varför de blevo undermåda

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älghultsläp  
Socken: Älghult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Älghult

på något sätt. Hon modern var  
utsatt för hån och smälek, då  
man förstod, att hon begärr ett  
dylikt felsteg, varför hon vid-  
tog en massa åtgärder för att  
ordningen dölja sitt tillstånd eller  
ock söka taga hänsyn av laga  
genom snörning o. d. Den kar-  
akt härigenom blev på något  
sätt missbildad, när det sedan  
kom till världen var ju helt  
naturligt.

Vid nyssnämnda fall av sjuk-  
domen talade man om lyte.

Skriv endast på denna sida!

10.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R. **5910**

Landskap: Soualund Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älyhultslug  
Socken: Älyhult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1929 Född år 1885 i Älyhult.

//  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Skruven kunde även uppkomma  
av många andra orsaker. Salunda  
kunde elaka människor ställa  
på barn sjukdomen. Likaså kunde  
den vållas av troll. Att den vål-  
lades av vatten, luft eller jord,  
har jag ej fått upplysningar om.

För förhuggande av sjukdomen  
måste modern under barande-  
skapet iakttaga yttersta försiktig-  
het. Ett bra sätt att motverka  
skruven liksom och att skydda  
barnet för att bli bortlyft var att  
läsa vådastål på sig. Modern

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland  
Härad: Uppmidinge  
Socken: Älgåker  
Uppteckningsår: 1939.  
Upptecknat av: Martin Engnell  
Adress: Älgåkersby  
Berättat av: Oskar Karlsson  
Född år 1885 i Älgåker

12.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

kunde även bära på sig en liten  
påse innehållande olika slag av  
örter samt ett silversmycke. Får att  
vara riktigt säker om att skydda  
sig emot att barnet kunde få  
likstever skulle hon under tiden  
ej gå på någon begravning  
eller besöka döende människor.  
Barnet fick ej visas för främman-  
de personer, förrän det blivit dött.  
Det är ju alltid ett näje för barn  
att se nyfödda småtingar i  
deras bekantskapskrets. Karlsson  
berättar att det i hans barndom

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell.  
 Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårds by  
 Socken: Ålgårds Berättat av: Oskar Karlsson  
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1885 i Ålgårds.

13.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ofta var svårt att uphålla osky-  
 riga ungar från att springa till  
 granngården, om en ny värks-  
 medborgare sett dagens ljus, varför  
 föräldrarna måste titta på en  
 del saker, som avskräckte de större  
 barnen från detta, sålunda sade  
 man till dem, att de blev av  
 med sin husmedborrad, om de gick  
 och tittade på den nyfödde. När  
 blott dopet var överståndt, gick man  
 emellertid gå och besöka den lille,  
 och den dagen var därför mycket  
 efterlängtat av barnen. Yman

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland  
Härad: Vimmerby  
Socken: Ålgården  
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Martin Engnell  
Adress: Ålgården  
Berättat av: Oskar Karlsson  
Född år 1885 i Ålgården

14.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Det färrättats skulle man även  
läsa till dörrarna i huset mycket  
väl varje kväll, sedan solen gått  
ner samt ha ett stycke vådestål  
liggande stent inmanför tröskeln. I  
vissa fall, om man ej hade våda-  
stål tillhands, dugde en vanlig  
gata för detta ändamål. Under  
tiden tills modern blev kyrkostegen  
måste hon vara mycket aktsam  
med vart hon gick. Hon fick näm-  
ligen ej besöka någon gård, ej  
ens närmaste grannen, förrän hon  
"tagits i körke", utan måste

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älgshultsby  
Socken: Älgshult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Älgshult.

15.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

dessas dagar hålla sig vid hemmet. Detta försiktighetsmått har man hållit mycket på i arten tills för ett 30-tal år sedan. (Bruket med kyrkostagning upphörde för 10-15 år sedan).

Butenmedlen enot skervan varo av många slag. Olika medel användes stundom för olika former av sjukdomen. Vid den art av sjukdomen, som yttrade sig i stor och uppsvälld mage och som enl. sagesmannens utsago benämndes "älson" företog man "jorddragning"



5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älgshultslid  
Socken: Älgshult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Älgshult.

16.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Detta tillgick på följande sätt:  
Man uppsökte en stubbe i skogen  
med hågt liggande rötter, som näro  
synliga ovan markytan eller böjde  
sig över marken. Sedan grävde  
man med en spade en liten gång  
under roten, lagom stor för att  
ett barn skulle kunna dragas under  
roten. Fanns det en rot, som var  
så mycket böjd uppåt, att barnet  
kunde dragas igenom utan att  
man behövde gräva, var det så  
mycket bättre.

Följande botningsproceduren

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5910

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårdsby  
Socken: Ålgårdsby Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Ålgårdsby

17.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

måste utföras av modern, men om modern ej kunde, måste den, som närmast hade sig anförtrödd barnets vård, gripa sig verket av. Man skulle gå till den påtänkta stuleben, som <sup>förut</sup> var iordningställd för ändamålet, sedan salen gått mer en torsdagskväll, medan man stod i ryg. Under proceduren skulle man iakttaga absolut tystnad. Man klädde så av barnet fullkomligt naket och drog det baklänges tre gånger under roten på samma håll, varefter

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R:

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårdsby  
 Socken: Ålgårds Berättat av: Oskar Karlsson  
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Ålgårds

18  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

man gick hem med barnet och  
 bäddade ner det i sin säng. Denna  
 procedur uppregrades tre torsdagar  
 i följd, medan det var nysnåre.  
 I bland kunde det ju hända, att  
 barnet efter denna behandling  
 blev friskt, och då rådde ju inget  
 tvivel om att jorddragningen  
 var orsak därtill, men sorgligt  
 nog hände det ej sällan, att  
 barnet blev allvarligt sjukt och  
 dog. Det hände nämligen, att  
 man mitt i vintern företog  
 sådan jorddragning, då man

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Älgheultsby  
Socken: Älgheult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Älgheult

19.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

trodde sig finna symptom på skruvan hos barnen, och man tänkte blott på den magiska kraft, som man trodde botningsproceduren innebar, utan att tänka på den oerhört stora fara för förkylning, som man utsatte den späda kroppen för genom att avkläda barnet näst i kylan. Karlsson säger, att juddagning förekom i hans hantverk för ett 60-tal år sedan. I själva minns han inte något fall därav.

juddagning användes som sagt

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N.R.

Landskap: Småland  
Härad: Uppvidinge  
Socken: Älgshult  
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Martin Engsted  
Adress: Älgshultslid  
Berättat av: Oskar Karlsson  
Född år 1885 i Älgshult.

20.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

endast för den art av sjukdomen,  
som man kallade för älsan. För  
vanlig skerwa, t. ex. de barnet hade  
snart för att gå hade man en  
mängd olika botemedel. Ett sätt  
var att "låna" ett ben från kyrko-  
gården. (Det fick blott lånas och  
måste ställas hem igen inom tre  
dagar, medan man i annat fall  
befarade att den som ägde benet  
kom och hämtade det). Man skra-  
pade så bort något av benet  
och gav därav till det sjuka bar-  
net. Man brukade även anskapa

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Martin Engnell

Härad: Uppvidinge

Adress: Ålgårdsby

Socken: Ålgårds

Berättat av: Oskar Karlsson

Uppteckningsår: 1939.

Född år 1885 i Ålgårds

21.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

en slags gulaktig lav, som växer  
på gamla timrade ängslador, och  
ge barnen av detta tillsammans  
med mjölk.

Ymland, när barnet ej kunde  
gå, fastän det kanske var täm-  
ligen gammalt, och föll omkull  
ideligen på golvet, sade man  
att det var värderandet. Det var  
något övernaturligt väsen eller  
ballyg, som höll barnet bundet,  
så att det ej förmådde röra sig  
litt. Som botemedel emot detta  
strödde man krus på spisbänken

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Uppptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppvidsvinge Adress: Ålghultslid  
 Socken: Ålghult Berättat av: Oskar Karlsson  
 Upppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Ålghult

22.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

samt tände på detta medan man  
 höll barnet däröver och läste  
 Fader vår baklänges tre gånger.  
 Det fanns flera klaka gubbar och  
 även grummar, som använde dylika  
 metoder för botande av sjukdomen.  
 Ett annat liknande sätt var att stäpa  
 bely och snavel i en stöpslev som  
 hot emot detta slag av skervan  
 (när barnet var närbundet).

I Blåsskog i Ålghult levde för  
 ett 50- tal år sedan en man vid  
 namn Erik Gustaf Johansson, vilken  
 sysslade med en hel del "trickorster".

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppmårdinge Adress: Ålghultslug  
Socken: Ålghult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Ålghult.

samt ansågs kunna bota både  
"flock och få". Han botade även  
"skervan" enligt en särskild metod.  
Han föreskrev att det angripna ber-  
net skulle bära en liten påse i  
ett snöre närmast kroppen under  
kläderna. Påsen skulle innehålla  
följande saker: Åtta slags bäringa-  
rå (något teå av åtta sorters trä,  
som var fukt av något slag, t. ex.  
pårn, äppel, plommon o. s. v.), snö  
pepparkorn, åtta pålvahonkar (an-  
vändas vid näring), något stycke  
av en bävergålle, dyvelskäck samt

Skriv endast på denna sida!

23.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV



5910

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Martin Engnell

Härad:

Uppvidinge

Adress:

Ålgårssby

Socken:

Ålgår

Berättat av:

Oskar Karlsson

Uppteckningsår:

1939,

Född år

1885 i

Ålgår.

24.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

några droppar brännvin. Glada  
man ej brännvin till hands, så  
kunde urin användas. Påsen skulle  
läsas vid halsen på barnet, tills  
snåret nåtts av, då barnet ock-  
så skulle vara botat.

Glurnvilda man använde olika  
slags botemedel för skerwa, som  
åstadkommits genom har eller  
genom att modera selt lik o. p. v.  
har min sagesman ej kunnat upp-  
lysa om. Det ossa omtalade  
receptet av Erland G. Y:son var  
i varje fall ett universalmedel

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5910**  
Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engström  
Härad: Uppmärkinge Adress: Älgshults by  
Socken: Älgshult Berättat av: Oskar Karlsson  
Uppteckningsår: 1939 Född år 1885 i Älgshult

emot olika yttlingar av skervan.

Skervan kom ofta genom aför-  
siktighet från moderns sida, ansåg  
man förr. Värning ansågs kom-  
plis vara en olämplig sysselsätt-  
ning för en kvinna som var i  
grusess.

Något sätt att säga <sup>reda</sup> ~~vara~~ på  
vad som orsakat sjukdomen är  
ej bekant.

25.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

5910

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Martin Engnell

Härad:

Uppvidinge

Adress:

Ålgårdsby

Socken:

Ålgårdsby

Berättat av:

Alfr. Danielsson

Uppteckningsår:

1939.

Född år

1866

i

Ålgårdsby.

26.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Alfred Danielsson, som är född i Ålgårdsby och där tillbringat hela sin barndom, berättar att en soldat Blad i S:a Rås hade en pojke, som vid 2 års ålder fått skrovan. Det yttrade sig därigenom att han ständigt föll omkull samt hade dålig aptit och ett slött och matt utseende. Danielsson minns huruvida Blad skulle köpa sin pojke genom att hämta vatten, som rann i kors och ge pojken därav. Danielsson var då 5 år gammal. En dag kom Blad till D:s föräldrar och berättade sitt ärende. Han hade

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge Adress: Ålghultslug  
Socken: Ålghult Berättat av: M. Larsson  
Uppteckningsår: 1939. Född år 1866 i Ålghult.

försökt alla möjliga botemedel för  
kvarnen, men ingenting hade hjälpt  
Nu hade han hört, att det skulle  
vara bra att laga vatten, som  
ram i kors och stekt istice I: s  
hem fanns då liksom en ett väg-  
skäl, där fanns vägar korsa  
varandra, och under snösmältningen  
ram alltid en sten med vatten  
följande den ena vägen, och smält-  
vatten ram även från båda de  
andra ändarna ut på den först-  
nämnda vägen. Det var en i snö-  
smältningen, och han medförde

Skriv endast på denna sida!

27.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R. **5910**

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårdsby  
 Socken: Ålgårds Berättat av: Mr. Danielsson  
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1866 i Ålgårds

28.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

en litetludvig samt en hästsked,  
 med vilken ~~den~~ vatten skulle äsas  
 upp från bägen. Nu skulle emeller-  
 tid vatten äsas upp av ett litet  
 barn för att vatten skulle ha å-  
 oryftad verkan, och endast försmål  
 av två fick användas vid uppäsandet.  
 Det blev den 5-årige Alfrid, som fick  
 vara blod behjälplig härvidlag och  
 begav sig med gubben i sällskap  
 till vägskålet och öste försiktigt med  
 hästskeden av det grumliga brungula  
 vatten i flaskan. Sedan denna  
 efter en dyg stund blivit fylld,

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av Martin Engnell  
 Härad: Uppvidinge Adress: Älgshultsby  
 Socken: Älgshult Berättat av: Mfr. Danielsson  
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1866 i Älgshult

29.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

begav sig gulleben väjd och belå-  
 ten hem. Han gav sedan barnet  
 att dricka av det smulsiga vattnet.  
 Pojken tillfrisknade ganska snart, men  
 om vägvattnet var orsak härtil  
 är nog lite osäkert.

På 1870-talet levde och verkade i  
 Älgshult en kommuniker vid namn  
 Karlén, och hans fru, som ansågs för  
 något läkarhunnig, botade skrovan  
 men utan något slags förnaturliga  
 medel. Hon köpte vissa saker på  
 apotek enligt ett beprövat recept.  
 Tus för några år sedan bodde i

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppvidinge Adress: Älgshultsby  
 Socken: Älgshult Berättat av: Alf. Danielsson  
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1866 i Älgshult

30.  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

Tjårdingsmåla i Älgshult en man som hette Per Uno Johansson, vilken nu som 83-åring vistas i Ålberdons hemmet i Tegerhult. Han var under sin Älgshultstid mycket anlitad vid besöret av skroven. Även han köpte hem medicinska preparat från apotek.

Danielsson berättar vidare, att när-  
 helst att barn i åldern från det var  
 fött och tills det blev 3-4 år, var  
 sjukt på något sätt hade man all-  
 tid att det hade skroven, även om  
 det var något helt annat än Engelska sj.

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårneshög  
 Socken: Ålgårn Berättat av: Emilia Karlsson  
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1856 i Ålgårn

31.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Vidare har änkan Emilia Karlsson,  
Brändöbal, Ålgårn, tillfrågats. Hon  
bekräftar att den ifrågavarande  
sjukdomen benämndes skervan. Hon  
har även hört att en och ris et före-  
komma men säger sig ej komma  
ihåg vad man därmed menade.

När barnet var nyfött, skulle man  
binda en äkta silkeståd om ena  
handen för att barnet ej skulle få  
skervan.

När talare komma in i huset,  
fide man vara uppmärksam på att  
ej dessa fingra se barnet i naket

Skriv endast på denna sida!



5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland  
Härad: Uppvidinge  
Socken: Ålgårds  
Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Martin Engvall  
Adress: Ålgårds by  
Berättat av: Emilia Karlsson  
Född år 1856 i Ålgårds

32.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Småland, by då bodde man, att  
de kunde sätta på det sjukdomar,  
av vilka man då särskilt märkte  
skervan.

I Emilia Karlssons ungdom ansågs  
det i de flesta fall att sjukdomen  
var ett lyte, d. v. s. melfödd. Den  
måste därför botas på ett tidigt  
stadium. Äldre kvinnor, som haft  
flera barn och kände till skervan,  
och huru den yttrade sig var i  
regel lite smält klaka, när det  
gällde att fastställa symptomen på  
denna sjukdom. När en sådan kom

Skriv endast på denna sida!

5910

33.

ACC. N:R. \_\_\_\_\_  
 Landskap: Jonäland Upptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppvidinge Adress: Älgvellsby  
 Socken: Älgvult Berättat av: Emilia Karlsson  
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1856 i Älgvult

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

in i en stuga, där något barn  
 var sjukligt och hade dålig aptit,  
 sade hon till husmodern: "Ah, häa  
 hjärtans barnungen har ju skervat.  
 Har ni inte färskt det fört". Se-  
 dan började man rådslå om hur  
 barnet skulle botas. Aftast trodde  
 man på hallor och kunde vid-  
 saga vidunderliga saker, påstår  
 beälsaren. Hon säger sig dock ha  
 glömt det mesta nu. Hon kommer  
 dock ihåg, att man skulle släpa  
 ben från kyrkogården (ej låna så-  
 som tidigare omtalats av O. Karlsson)

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
 Härad: Uppvidinge Adress: Ålgårdsby  
 Socken: Ålgårdsby Berättat av: Emilia Karlsson  
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1856 i Ålgårdsby

Man tog sålunda en liten benkro-  
 ta eller skärva av ett människoben  
 och band in detta i en liten byg-  
 lapp. Denna drängtes sedan om  
 halsen på barnet och skulle hållas  
 närmast kroppen tills barnet var  
 uppslitet. Ett annat sätt var att  
 skära röst från kyrkornyckeln samt  
 laga en nyssa med från kyrka-  
 gården och ge något lite till bar-  
 net bland födan. Man kunde även  
 gå till kyrkan med barnet till  
 söndagsvälsigningen å rad medan det  
 var nymånat och gå till varv

Skriv endast på denna sida!

5910

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Engnell  
Härad: Uppvidinge. Adress: Ålgårdslug  
Socken: Ålgård Berättat av: Emilia Karlsson  
Uppteckningsår: 1939. Född år 1856 i Ålgård

35.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

baklänges runt kyrkan med barnet i famnen. Nyssnämnda botningsprocedurer användes, enligt vad berättaren kan minnas, när likskerna förlåg. Några speciella botningsmetoder för andra slag av skaver vet hon ej om från tidigare tider.

Glyttligen omtalar hon att man i Ålgård alltid tyst den hon, att skaver uppkommit, om modern var lik, och ännu i dag håller man fast vid att en havande kvinna ej får bevisas en begravning.

Skriv endast på denna sida!